

Učiteljski TOVARIS^v.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi pol. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 10.

V Ljubljani, 15. maja 1880.

Tečaj XX.

„Corrigenda“ v pedagogični zgodovini Böhm-ovi.

(Dalje.)

V Lutrovem življenji je zares mnogo mnogo prenapetosti, nasprotja in raznoverstne strastnosti, ki se dajo le iz take bolezni razlagati. V tem je vzrok in tudi nekak izgovor, da se je zaletaval iz kota v kot.

V začetku samostanskega življenja je bil še prenapeto pobožen: „Ich stellte mir“, pravi, „besondere Aufgaben, hatte noch einen besondern Weg für mich“ — in se je sam sebi zdel naj pravičniši „praesumptuosissimus justitiarius“. Ko je bil v Rimu, pravi, da mu je bilo žal, ker še starši niso umerli, češ, da bi jih s sv. mašo in dobrimi deli rešil iz vic; in ko bi bila priložnost, pristavi sam, bil bi vsled verske vneme postal naj grozovitejši morivec: „Ich wäre bereit gewesen, Alle, wenn ich gekonnt hätte, zu tödten, die dem Papste auch nur mit einer Silbe den Gehorsam verweigerten“. Ob drugem času pa se je v učenje tako strastno zadalbel, da je po več dni, celo po več tednov zapovedane molitve (brevir) opustil, potlej pa hotel vse zamujeno naenkrat spet popraviti; se je zaperl v svojo sobo in ni jedel ne pil in časih po pet tednov ni spal, da je bil skor ob um. Versko čutilo se mu je sčasoma vse zbegalo. „Ich war Christo so Feind (piše sam), dass, wenn ich sein Gemäld oder Bildniss sah, wie er am Kreuze hing, so erschreckt ich dafür und schlug die Augen nieder, und hätte lieber den Teufel gesehen“. „Ich hatte einen zerbrochenen Geist und war immer betrübt, weil alle die Tröstungen unkräftig waren, die ich aus meiner Gerechtigkeit und aus meinen Werken nahm“. Tak je že bil, da tudi v zakramentu sv. pokore ni več tolažbe bilo zanj; zastonj je v Erfurtu dvakrat

dolgo spoved opravljal, zastonj je celo v Rim šel, da bi si tam v novič z dolgo spovedjo olajšal dušno breme!

Če pri taki zaletalosti še v pošteb jemljemo velikost in viharost njegovih strasti, v katerih sam toži, da jih ni mogel premagovati; se ne bomo čudili, da je slednjič sam nad seboj obupal. Ker si ni upal svojega zbeganega življenja po zahtevah prave sv. vere vrvnati, je orožje iz rok vergel, voz obrnil in je — nogo po kopitu! — jel vero predelovati primerno zahtevam strastnega življenja začeni s čudnim naukom, da človek nima proste volje, čemu tedaj premagovanje, čemu sploh dobra dela? saj jih ni treba, dovelj, da človek terdno veruje. Se ve, da ni utegnil misliti, da v tem logike ni: ali je mogoča vera brez proste volje — proste priterditve? Nihče si ne išče tako rad izgovorov, kakor grešnik za utolaženje vesti, navadnemu grešniku zadostujejo večkrat naj navadnša slepila, učeni pa si izmislijo učene filozofične zisteme, da sebe in druge slepijo. Enako tudi Luter. In ko je bil začetek storjen, je šlo urno dalje: zmota za zmoto! Kar je bilo v sv. pismu njegovim zmotam nasproti, to je znal tako zvito presukovati, da je zanj govorilo; če ni mogel kaj na svojo stran obrniti, je meni nič tebi nič zavergel in izbrisal.

Tako si je potolažil svojo zbegano vest, pa potolažil le za toliko časa, dokler je bil v vročem boju, dokler je strast divjala. Kadar pa je bil trezen, ga je začela vest hudo peči, in njen ogenj je bil tem bolj vroč, kolikor bolj je imel priložnost gledati, v koliko nesrečo se svet pogrezuje po njegovem zadolženji n. pr. „Wie oft hat mein Herz gezappelt, mich gestraft und mir fůrgeworfen ihr einig stárkist Argument: Du bist allein klug? Sollten die andern alle irren, und so eine lange Zeit geirrt haben? Wie, wenn du irrest, und so viele Leute in Irrthum verfűhrest, welche alle ewiglich verdammt werden?“ — „Bin ich denn allein, der so traurig im Geiste sein muss und angefochten werden?“ — „Der traurige Geist ist das Gewissen selbst“. — „Viele denken, weil ich mich unterweilen in meinem áusserlichen Wandel frůhlich stelle, ich gehe auf eitel Rosen; aber Gott weiss es, wie es um mich steht meines Lebens halber“ itd. itd. Tudi temu, kar Bůhm o Lutrovi poroki vé, Luter sam protestuje, rekoč: „Ich habe mich durch diese Heirath so niedrig und verachtet gemacht, dass ich hoffe, die Engel werden weinen und die Teufel lachen“.

Da se človeku smili, toliko toži o dušnem boju in notranjem očitanji, ki ga nadleguje noč in dan. Pa tako govori le včas, potem pa začne menda v tolažbo zabavljati zoper sv. cerkev in njene naprave z neslišanimi napadi, z razberzdano surovostjo; njegovo govorjenje večkrat neha biti človeško govorjenje in se spremeni v strastno divjanje! Nikjer ne najdeš nikakoršnega znamenja tiste žalujoče ljubezni, ki le zmoto

sovraži, zmotenca pa želi pridobiti, ampak le zasramovalni serd, zametalno oholost, divjost — „Raserei!“ —

Tega ne morejo utajiti tudi njegovi „čestitelji“, pa ga zgovarjajo s tem, da je bil takrat — čas tak, — da je bilo tako govorjenje v navadi. Pa kdor pozna literaturo, lahko vé, da drugi pisatelji pred njim in za njim niso bili takih divjih besedij; in njegovi verstniki so se čudili taki neolikanosti in so ga zastran tega močno grajali. Ulrih Zasij n. pr. piše: „Was soll ich darüber sagen, dass Luther in seiner Schamlosigkeit die ganze heilige Schrift alten und neuen Testaments, vom ersten Kapitel der Genesis bis zum Schluss, zu lauter Drohungen und Verwünschungen gegen die Päpste, Bischöfe und Priester umdeutet, als ob durch alle Jahrhunderte Gott kein anderes Geschäft gehabt hätte, als gegen die Priester zu donnern.“

Kluvanje vesti in glasenje svoje boljše strani večkrat na kratko s tem odpravi, da vse hudiču pripisuje in sploh je v njegovih spisih toliko hudičevanja, da je gerdo, da je poštenega bralca skor strah. Luter resno pripoveduje, da se mu je satan mnogokrat prikazal v raznih podobah; da se je po noči večkrat bojeval ž njim, „der gar starke Knochen hat“; vsled takih bojov je bil ves v potu in zjutraj ves utrujen i. t. d. Njegov častilec in biograf de Wette celo piše v njem: „Am Tische betete er: Heiliger Satan, bitt' für uns!“ —

Kaj tacega se pač ne more prav vjemati sè zdravim umom. Bolnega duha razodeva tudi njegova nezmerna brezobzirna samooblastnost, ko ne terpi nikakoršnega nasprotja od nikogar, ko se stavi sè sv. Pavlom v eno versto, ter terdi, da on sam je sprejel od Boga poslanstvo, ter uči pravo resnico, veselo oznanilo, — da njegova usta so usta Kristusova!

Ni tukaj namen in prostor vsestransko označevati Lutra; kdor ga hoče do dobrega poznati, naj pregleda dotične knjige. Toliko pa se nam je potrebno zdelo omeniti, da se že *a priori* lahko reče, da Luter ni bil mož zato, da bi bil za povzdigo šolstva kaj prida storil, pač pa je na vse plati podiral in tudi že obstoječe šolstvo močno opoviral.

Divji verski prepiri so provzročili veliko surovost med ljudstvom, ker so strastno napadali in gerdili vse, kar je bilo pred ljudstvu sveto in drago? Nravno sprideno ljudstvo pa nima veselja za nikakoršne vzvišene namene, tedaj za šolo še najmenj. S tem, da so pridigarji novega nauka brezmerno zabavljali duhovnom prave cerkve, so se znabiti pri mnogih prikupili, spoštovanja si pa niso pridobili; da bi jim bili učitelji poslušni, tudi si ni misliti; brez složnega delovanja pa je šolski prospeh nemogoč. Nemogoč tudi zato, ker Lutrov nauk je sam na sebi tak, da nima nikakoršnega pedagoškega principa v sebi. Luter je tajil prostost človeške volje; in na to prederzno tajitev

je sozidal ves svoj čudni nauk. Kaj pa bo odgojitelj delal v нравnem oziru — v odgoji, če ga Luter sili, da naj otrokovo voljo pri miru pusti?! Če se je v pedagogičkem oziru kaj storilo, storiti se je moralo po družih nazorih, ne po prvotnih Lutrovih!

Če Böhmi vse šolstvo pred Lutrom v nič deva, z Lutrom pa v tako slavo stavi, mu tedaj nismo dolžni verjeti, ampak on je nam ostal dolžan — dokazati!

Pa menda mu ne bo treba dokazovati, ker je dobro dokazal Janssen — ravno nasprotno — strašanski propad šolstva, ki ga je Luter provzročil!

Više šole so v kratkem neizrečeno propadle, ker vseučelišniki, ne da bi se resno učili, tratili so svoje moči in dragi čas z verskimi boji in prepiri, zraven pa čedalje bolj zgubljali blagost in нравnost.

Tisti Luter, ki je po Böhmu slavni prenovitelj šolstva, je razupil univerze za „Mördergruben, Molochtempel, Sinagogen des Verderbens“ in v neki pridigi (l. 1521) je rekel: „Die hohen Schulen wären werth, dass man sie alle zu Pulver machet; nichts Höllischer und Teufflicher ist auf Erden kommen von Anbeginn der Welt; wird auch nicht kommen“. Enako so psovali tudi drugi pridigarji. Ali se to pravi, učenost podpirati, pospeševati? ali se ne pravi, pristuditi jo ljudem, zatirati?

In če so res tako obdivjali vseučelišniki, kdo je tega bolj kriv nego Luter? Vsi imenitniši može tistega časa o tem tožijo. Humanist Cobanus Hessus se pritožuje l. 1523: „Unter dem Vorwande des Evangeliums unterdrücken hier die entlaufenen Mönche ganz und gar die schönen Wissenschaften“. „Unsere Schule ist ganz verödet, wir sind verachtet“. „So tief sind wir gesunken, dass uns nur noch die Erinnerung an unser früheres Glück übrig geblieben ist“. Iz ravno tistega časa poroča Evrik Cordus: „Unsere Schule ist verfallen, und unter den Studirenden herrscht eine solche Zügellosigkeit, dass sie unter den Soldaten im Feldlager nicht grösser sein kann“. —

In tacih citatov ima Janssen prav mnogo, ki vsi kažejo, da préd je bilo dobro na univerzah, potlej zelo slabo. Dokaže tudi s številkami urni propad. V Erfurtu n. pr. je bilo l. 1520 še 311 dijakov vpisanih; drugo leto se je znižalo število na 120, v l. 1522 na 72 in v letu 1523 celo na 34! Enako v Rostocku, kjer je bilo navadno vpisanih do 300; pa l. 1524 se je skercilo število na 38 in l. 1525 celo na 15! Nič drugače ni bilo v slavnem mestu Lipskem. V Heidelbergu je bilo l. 1525 več profesorjev nego dijakov. Iz Bazela se je slišala tožba l. 1524: „Die Universität liegt gleichsam wie tod und begraben da, leer seien die Stühle der Lehrer wie die Bänke der Lernenden“. Dunajska univerza, ki je bila za časa Maksimilijana s stotinami učiteljev in večkrat s 7000 učenci

na leto, je vsled verskih homatij tako sramotno propadla, da jih je štela le še nekaj tucatov; juristični oddelek se je moral celo zapreti, ker ni bilo učencev!

Pa ker Böhmi hoče, da je reformacija „die grösste Weltbegebenheit seit der Stiftung des Christenthums und die grösste That des deutschen Volkes“, zato zgodovini obleko preobrača!

Debela historična laž je Böhmov izrek: „Die Kirchenreformation war auch eine Reformation der Schule, ja der gesammten Erziehung“, ako se tudi na ljudsko šolo oziramo. Kdo nam to dokaže? Luter sam! V tistem glasovitem pismu „an die Bürgermeister und Ratsherrn etc.“ iz leta 1524 (kterega zna Böhmi tako lepo zasukati) piše Luter: „In deutschen Landen lasse man jetzt allenthalben die Schulen zergehen!“ „Die hohen Schulen werden schwach, Klöster nehmen ab und will solches Gras dürrer werden, und die Blume fällt dahin!“

Kako se to vjema? Böhmi terdi, da pred reformacijo „war die Schule . . . gefallen und verfallen“, njegov prerok Luter pa, ki je stvar od blizu gledal, ravno nasproti slovesno piše: „jetzt“ — t. j. med reformacijo — „lässt man allenthalben die Schulen zergehen!“ Böhmi vidi pod vplivom reformacije krasno „cvetkó“ rasti in razcvitati se, Luter pa mu ugovarja, da ga oko goljufa, da cvetka je le pred lepo cvela, vsled reformacije pa se je jela osipati in veneti!

Seveda Luter ni tacega propada sebi pripisoval, marveč po svoji (že pred omenjeni) navadi si je vest utolažil in vse pripisoval le — hudíču: „Unter dem Papstthum habe der Teufel seine Netze ausgebreitet durch Aufrichtung von Klöstern und Schulen, dass es nicht möglich war, dass ihm ein Knabe hätte sollen entlaufen, ohne sonderlich Gottes Wunder, jetzt dagegen wolle er, weil seine Stricke durch Gottes Wort verrathen worden, gar nichts lassen lernen“.

Iz vsega tega bo menda razvidno, da je po katoliških šolah brez potrebe, veliko si glavo beliti z Lutrom — pedagogom! Morda utegne biti njegova naj večja zasluga ta, da je pričel „Schulzwang“; to „silo“ pa je rabil le iz sile, ker prostovoljno ni nihče maral za njegovo šolo, kajti med družimi slabimi znamenji šole (resp. ljudstva) je tudi to, če je treba prav veliko siliti vanjo.

(Konec slédi.)

Jernej Kopitar.

Kopitar i Slovani. — Kar je ruski A. Vostokov, kar česki J. Dobrovský, to je po svoje slovénski J. Kopitar Slovanom v njihovem slovstvu.

„Kopitarjeva zasluga je, da nam je vednost rodila slavnega Miklošiča; i kaj bi bila slovanska filologija brez Kopitarja in Miklošiča? —

Kopitarjeva zasluga je dalje, da imamo na Dunaju (dr. Miklošič), v Gradcu (dr. Krek), v Pragi (dr. Hattala) in po drugih vseučiliščih stolice za slovansko filologijo, da se v Parizu (L. Leger), v Berolinu (dr. Jagić), v Lipskem (A. Leskien) in po drugih nemških univerzah predava slovansko jezikoslovstvo“ (cf. Soča 1877 br. 45).

Kakor se je proti gerdemu nemškutarjenju domá že potegoval „für eine permanente Kanzel der Krainischen Sprache an der Theologie“ (Gramm. pg. 56) in jo je tudi dosegel v Ljubljani; takó se je gledé na vse slovanstvo v nemal in — vsaj po smerti svoji — dobil stolico za staroslovenščino na Dunaju. — „Auch etwas, was in Oesterreich noch zu wünschen ist, piše v svojih „Patriotische Phantasien eines Slaven“... Oesterreich herrscht über Slaven aller Dialekte... Billig sollte es daher auch alle bedenken. Und alle wären sie zugleich bedacht, wenn an der Wiener Universität neben der böhmischen und andern Sprachkanzeln auch eine für die altslavische Sprache errichtet würde, der alle heutigen Dialekte um so näher kommen, je näher man sie bis an ihren Ursprung verfolgen kann. Eben desswegen hat das altslavische für alle Slavisten ein gemeinschaftliches Interesse, für die österreichischen aber noch das besondere, dass es hierher zu Hause gehört, also Oesterreich die Pflege desselben nicht den depravierenden Händen der Russen überlassen sollte... Und nur in Wien, dem Zusammenflusse von Slaven aller Mundarten, würde eine solche Kanzel *linguae slavicae antiquissimae communis et ecclesiasticae*, wie sie Durich nennt, an ihrem wahren Platze und von allgemeinem Nutzen sein. Aus dieser Einrichtung, gut geleitet, könnte mit der Zeit in diesem Centro eine slavische Central-Akademie hervorgehen, zu der alle ausser diesem Centro schon jetzt bestehenden und noch zu errichtenden nur Filialen wären“ (Kl. Schrift. pg. 61 — 70). — Te patriotične fantazije, ktere so tedaj Kopitarju pridobile mnogo prijateljev, so sedaj skoro že vse dejanjske in v veselem napredovanji.

Po slovanski učilnici v Parizu snovala se je takrat tudi v Rimu stolica za pismenstva in jezike slovanske, in tedanji papež je bil k sebi povabil Kopitarja v ta namen (Novic. 1844 št. 32); ali — ko se je pripravljal na dolgo pot v Rim, podati se je moral na še daljo — v večnost. Pljučna sušica (jetika) mu je končala življenje. Ž njim nam je negodna smert vzela visoko učenega Slovana, pravijo Novice (l. 1844 št. 35), ktere niso častili samo učeni možje skorej cele Evrope, ampak še celó kralji in cesarji. — Bil je „*scientiarum academiae Berolinensis et Petropolitanae sodalis*“. — Kakor papež Gregorij XVI., tako ga je že leto poprej počastil prusovski kralj Friderik Viljem IV. z viteškim redom za velike zasluge, in avstrijski cesar Ferdinand I. je poslalil pervega varha pridvorne knjižnice Dunajske z naslovom „dvorni sovétnik“. —

Take poslavljevanja so bile tedaj še redke, torej res slavne. — „Europäische Celebrität“ imenuje Kopitarja Čop, „sagacissimus philologus, vir celeberrimus“ mu pravi Miklošič, „der grösste slavische Kritiker unseres Jahrhunderts“ časti ga Hanuš, „monstrum scientiarum“ preslavlja ga J. Grimm; in — prav res, dokaj je po svojem delovanji pripomogel J. Kopitar, da

„Misel se svéti in duh slovénski na zraku Evrope“.

Koseski.

Nekaj o načrtu za prirodoslovje na srednjej stopnji (3., 4., 5. šolsko leto) ljudske šole.

(Dalje.)

Tajanje in sterjevanje teles!

Poskus. a) Ako prinesemo led v toplo sobo, se začne spreminjati v tekočo vodo ali tajati.

Poskus. b) V plehasti žlici ogrevamo košček svinca nad plamenom lampice, čez nekoliko časa se staja.

Ako ogrevamo loj, vosek, žveplo i. t. d. opazujemo isto.

Zakon. Ako ogrevamo telesa, se tajajo.

Po zimi zmrzuje voda, stopljeni svinec se spet strdi, ko se ohlajeva, in isto opazujemo na stopljenem loji, vosku, žveplu i. t. d.

Zakon. Ako ohlajevamo kapljiva telesa, se strjujejo.

Poskus. c) V posodo napolnjeno z vodo držimo blizo površja vode košček loja, voska in železa, in ogrevamo posodo z lampico. V vodo utaknemo še toplomer, da opazujemo njeno toplino. Najpred se začne tajati loj pri 40° C.; vosek se taja pri 63° *); in železo se ne staja, če tudi voda vré.

Toplino, pri kateri se kako teló taja, imenujemo njegovo tališče.

Zakon. Tališča raznih teles so različna.

Tališče:

ledu je	0° C.	srebra	1000° C.
loja	40° „	bakra	1050° „
voska	63° „	litega železa	1200° „
cina	230° „	zlata	1250° „
svinca	335° „	kovanega železa	1600° „

Nektere kovinske zmesi se tajajo pri prav nizkih toplotinah; takó se taja zmesi iz 4 delov bizmuta, 1 d. svinca in 1 d. cina že pri 95° C. Take lehkotekočne zmesi rabijo kleparji za hitra spojila; n. pr. za spajanje pleha, iz katerega narejajo posode.

Poskus. d) Ako prinesemo sneg v toplo sobo, se začne tajati; in živo srebró toplomera, katerega utaknemo v sneg, kaže neprenehoma na 0°, dokler se ves sneg ne staja.

*) Rumeni vosek se taja pri 63° C., beli še-le pri 70° C.

Iz tega sklepamo. Ker sneg celi čas sprejema toploto tople sobe, svoje topline pa vendar ne spreminja, porabi vso sprejeto toploto le za tajanje. Ta toplota v snegu ne more uplivati na toplomer in tudi ne na naš občutek, zato jo imenujemo zvezano ali skrito toploto.

Sneg ali led se more le strditi, ako mu vzamemo zvezano toploto, ta toplota je potem prosta, ker more druga telesa ogrevati.

Led in sneg potrebuje mnogo toplote za tajanje; zato se kupi snega in ledu spomladi le počasi tajajo. In s tem nas je neskončno modri in dobrotljivi stvarnik zavaroval pred najhujšimi povodnji, katere bi nastale, ko bi se sneg in led hitro tajala.

Izparivanje in zgoščevanje tekočin.

Poskus. a) Malo steklenko za kuhanje *) nalijemo na pol z vodó, jo postavimo na trinog in ogrevamo z lampico; čez nekoliko časa začne voda vreti in uhajati kot sopar ali para.

Zakon. Ako vodo ogrevamo, se spreminja v pare.

Kje ste že videli vreti vodo, mleko, juho i. t. d.?

Poskus. b) Nad steklenko, kjer vré voda, držimo suh in hladen pokrov; kmalo vidimo na njem vodene kapljice.

Pare nad vodo ne vidimo; ko pa pride v mrzleži zrak, se zgosti v prav majhne mehurčke, katere vidimo v podobi megle.

Zakon. Ako paro ohlajevamo, postaja spet kapljiva.

Kaj ste opazovali na pokrovkah loncev, v katerih voda vre?

Poskus. c) Ponavljajmo poskus a) pa v večji steklenki za kuhanje in z hladno vodó.

Ako opazujemo vodo natančneje, vidimo male mehurčke zrakú iz vode uhajati; čez nekoliko časa se na dnu steklenke narejajo večji mehurčki, kateri malo više spet zginjevajo, in v vodi čujemo tako imenovano „petje“; na zadnje se pa veliki mehurčki narejajo na vseh mestih vode gori do vrha, da se začne voda prav živo gibati ali kipeti. Zdaj voda vré, in kolikor dalj časa, toliko manj jo je. Toplomer kaže celi čas med vrenjem 100° C.

Razlaganje. Veliki mehurčki so para, katera pa od začetka više v hladnejši vodi spet postaja kapljiva; vsled tega postaja na njih mestu prazen prostor, v katerega se voda izliva, ob se trka in s tem petje uzročuje. Ko je vsa voda do 100° C. ogreta, se vsa spreminja v paro, katera uhaja kot plin v zrak.

Poskus. d) V vodo, katero v steklenki ogrevamo z lampico, držimo epruveto na pol napolnjeno z vinskim cvetom, tudi vinski cvet začne vreti. Toplomer kaže na 78.5° C. **)

*) Ako nimaš steklenke za kuhanje, vzemi navadno steklenko; na trinog položi pleh in na tega deni za prst debelo peska. Potem postavi na pesek steklenko in ona ne počí, ako pleh od spodej ogrevaš.

**) V vinskem cvetu nahajamo več ali manj vode, in toplina, pri kateri vré, je potem višja ali nižja.

Zakon. Ako tekočine ogrevamo, se spreminjajo v pare. Toplino, pri kateri tekočina vré, imenujemo njeno vrelišče.

Zakon. Vrelišče je za razne tekočine različno.

Vrelišče lanenega olja je 316°C. , žveplene kisline 225°C. , živega srebra 355°C. i. t. d.

Ker toplomer med vrenjem vode celi čas na 100°C. kaže, sledi, da se toplina vrele vode ne spremeni, ako jo še bolj ogrevamo, voda le hitreje vré; ona mora torej skrivati ali vezati toploto, katero sprejema med vrenjem.

Ko bi se ozirali na okolščino, da topline vrele vode ne moremo zvišati, bi mnogo goriva prihranili; kajti mesó n. pr. ne postane poprej mehko, ako voda hitreje vré, če torej še bolj kurimo; isto dosežemo, ako le toliko goriva prikladamo, da vrenje ravno ohranimo.

Izhlapovanje.

Poskus. a) Videli ste uni dan, da sem v to-le skledico vlil malo vode, danes je ni nič več v njej.

Voda je izginila ravno tako, kakor pri vrenji, ona je izhlapela; spremenjila se je v plinavo telo, katero imenujemo hlap.

Zakon. Voda se tudi pri navadni toplini spreminja v plin.

V a j e.

Zakaj se posušé luže? — Zakaj se posuši perilo, seno i. t. d.?

Ali tudi voda v morji, jezerih, rekah i. t. d. izhlapeva? — Kam uhaja ta hlap?

Poskus. b) Steklenko za kuhanje, napolnjeno na pol z vodo, ogrevamo vendar ne toliko, da bi voda vrela; na hladnejem vratu steklenke opazujemo vodene kapljice, in ako nekoliko vode vlijemo na krožnik, se megla naredí nad njo.

Razlaganje. Ako ogrevamo vodo, se iz nje razvija hitreje hlap in ta se v hladnejem zraku zgoščeva v vodene mehurčke, katere vidimo v podobi megle, na še hladnejem vratu steklenke se pa zgoščeva v vodene kapljice.

Zakon. Ogrevanje pospešuje izhlapevanje.

Zakaj se perilo hitreje suši pri zakurjeni peči, kakor zunaj na mrzlem? — Zakaj se luže po leti hitreje posušé, kakor po zimi? — Seno se hitreje suši na toplem solncu, kakor v hladni senci, zakaj? —

Poskus. c) V skledico vlijemo nekoliko etera; v kratkem izhlapi..

Poskus. d) Na roko vlijemo nekoliko kapljic vinskega cveta; tudi ta izhlapi.

Zakon. Tekočine izhlapevajo pri navadni toplini.

V a j a.

Tekočine, katere hitro izhlapevajo, imenujemo hlapne; kakor n. pr. eter, vinski cvet.

Zakaj moramo vinski cvet v zaprtih steklenkah shranjevati? — V čem se izparivanje razloči od izhlapevanja?

Poskus. e) V epruveto vlijemo malo vinskega cveta; ravno toliko vinskega cveta razlijemo na velik krožnik. Vinski cvet na krožniku izhlapi hitreje, kakor oni v epruveti.

Skušnja. Seno moramo razstlati, če hočemo, da se kmalo posuši; perilo moramo razgrniti, da se hitreje posuši.

Zakon. Tekočine izhlapevajo hitreje, ako imajo večje površje.

Zakaj napuščajo slano morsko vodo v plitke mlake, gredice imenovane, da dobé morsko sol? —

Skušnja. Seno, perilo in druga telesa se hitreje sušé, ako vleče suh veter.

Zakon. Tekočina izhlapeva hitreje, kedar vleče suh veter.

Razlaganje. Pri izhlapevanji se nabira hlap v zraku nad tekočino; in zrak se napolni s hlapom ravno tako, kakor kozarec z vodo. Potem pa zrak ne more več hlapu vpijati, ter tekočina tudi ne več izhlapevati. Zrak, kateri ne more več hlapu vpijati, je ž njim nasičen. Ako pa vleče veter, žene nasičen zrak dalje in prinese zrak, kateri spet more vpijati hlap; in tako pospešuje izhlapevanje.

V a j e.

Mokro pismo se hitreje posuši, ako ž njim mahamo tje in sam; zakaj?

Poskus. f) Na roko vlijemo malo vinskega cveta, med izhlapevanjem se ohlajeva roka.

Skušnja. Ako pri kopanji tudi na solnce iz vode stopimo, nas pretresava mraz.

Razlaganje. Za izhlapevanje vinskega cveta, vode je tudi treba toplote, katero tekočina jemlje iz roke, ali iz telesa; zato čutimo hladno.

Zakon. Tekočina veže toploto, kedar izhlapeva.

V a j e.

Zakaj je po dežji hladneje? — Zakaj ovijamo po leti surovo maslo, z mokrimi cunjami? — Zakaj se v mokri obleki lahko prehladimo? — V luknjičavih vrčih ostane voda hladna; zakaj? —

Poskus. g) V na pol z vodo napolnjeni steklenki ogrevamo vodo, vendar ne toliko, da bi vreła. Ob hladnem vratu steklenke se nabirajo vodene kapljice, ker voda hitro izhlapeva. Koj nad vodo ne vidimo hlapú, a v hladnejem zraku se zgoščeva v majhne mehurčke, katere vidimo v podobi megle. Še bolj se nareja megla, ako nekoliko vode vlijemo na precej velik krožnik.

Skušnja. Ako dihamo proti mrzli šipi, se narejajo na njej vodene kapljice, ker je v naši sapi tudi vodeni hlap.

Razlaganje. Topleji zrak more več pare sprejeti od hladnega, zato postane nasičen, ako ga ohladimo; ako pa njegovo toplino še bolj znižujemo, ne more več vsega hlapu v sebi obdržati; zato postane hlap kapljiv.

Zakon. Ako se hlap ohlajeva, postaja spet kapljiv.

Tako bi poučevali o tajanji in sterjevanji trdnih teles, o izparivanji in izhlapevanji tekočin, in o zgoščevanji par in hlapov na višji stopnji. V nekterih knjigah za ljudske šole nahajamo to tvarino še bolj razširjeno. Vrelišče se namreč spreminja s tlakom na tekočino, in sicer leži vrelišče niže za manjši tlak, in više za večji tlak. To dokazujejo z raznimi aparati, prvo n. pr. z žilnim kladvom (Pulshammer), drugo s Papinovým loncem. Izpustili smo vender to iz teh-le uzrokov. V ljudske šoli poučujmo o prikaznih, katere nas navadno obdajajo; in ako to mejo že prekoračimo, o prikaznih, katere so jako praktične važnosti, akoravno te že spadajo v višje n. pr. nadaljevalne ali obrtnijske šole. V ljudske šoli se poslužujemo pri narejanji poskusov najbolj priprostih aparatov, kateri tudi niso dragi; drugače se zdi učencem vse eksperimentovanje preumetno, in ga ne spodbuja k opazovanji natornih prikazni. Tako razumemo tudi zakon šolskih postav, ki pravi: Die Naturlehre hat die Aufgabe, Kenntniss und Verständniss der wichtigsten Naturerscheinungen anzubahnen.

Pri poučevanji na srednji stopnji moramo tvarino še bolj krčiti. Po našem mnenji zadostuje: Pri tajanji tvarine do poskusa c); pri izparivanji do poskusa c), in pri izhlapevanji tudi do poskusa c).

(Dalje prih.)

Črtice o igri in nje važnosti za odgojo.

Spisal A. Vranski.

Igre, otročje igre, so pri odgoji jako važne. One so zrcala, v katerih more pazljivi odgojitelj zagledati svojih gojencev vse notranje življenje. Nikjer drugod se otrok tako resničnega ne kaže, nego pri igri. Tú se kaže tacega, kakoršen je, tú izliva vsa svoja čuvstva taka, kakoršna jih hrani v svojem mladem osrčji, kakoršna jih res čuti. Odgojitelj bo torej kaj rad opazoval igrajoče otroke ter pri tem opazovanji narejene opazke tudi vestno vporabil v svojo namero — v vzgojevanje!

Raznotera so mnenja, do katerega časa naj se otroci po večem igraje vzgojujejo. Vsakako pa mislimo, da do tiste dobe, da jamejo obiskavati javno šolo, kajti potem jim ni več le misliti na igrače, ampak vkvarjati se imajo vže z bolj resnimi stvarmi. Pr.. Do šestega leta, t. j. do vstopa v šolo, pa naj otrok še ne misli na kako resno delovanje,

nego veseli naj se svoje prostosti, ki jo bo moral itak prekmalu pogrešati, igra naj se, pri igračih naj mu bo odkazano torišče njegovej delavnosti! In mar ni tudi igra delo? — Pri igri se pokaže prvi nagon, dejanstva, nagon, ki je prirojen vsemu človeštvu; tú — pri igri — otrok že kaže, za katero delo mu je zlasti srcé vneto, po čem najbolj hrepeni. Pri igri se dostikrat že lahko vidi, h katerej stroki človeške delavnosti bode igralec enkrat spadal, kako in s kakšno voljo se bo svojega dela poprijel. Igra torej povsem kaže na prihodnje življenje, ona pa za to tudi pripravlja.

Igra je prvi izvor otroške domišljije, ona je sploh prva fantazija človeškemu življenju. Domišljivost otročja je tedaj vzrok, da deca vedno po igri hrepeni ter v tem hrepenenju tudi nikdar ne omaga. Naj se zato tudi nikdar ne stavijo ovire otročjej domišljiji! Naj imajo svoje veselje otročiči, naj se igrajo, naj dejansko izvrše, kar si tako lepo, veličastno domišljajo! — V nežnih letih prve otročje dôbe smo le za vžitek, pameten človek v tej dobi od nas zahtevati ne more, da bi že komu kaj v korist naredili! Dolžnosti naše v tem času so le take, ki imajo vse svoj izvir v srcu, srce naše pa v srečnem tem detinskem času jedino le hrepení po razveseljevanju, po vžitku one nedolžne radosti, ki se nam podeliti more le po igri. Pred šolsko dôbo torej — kakor smo to že omenili — naj se otroci po večem odgojujejo igraje. Vsaj za resno delo še niso dozoreli, ampak v to še le dozorevajo! Če se morajo otroci prehitro resnega dela poprijeti — in za male je pač delo kmalu preresno — potem to ne ovira le krepke, zdrave rasti telesa, marveč tudi razvitek možgan, ki so sedež vsemu dušnemu življenju!

Torej otroci naj se igrajo, naj se zadostuje njih fantaziji! A če hoče igra postati za otroke dobrodejna, potem morajo tudi igrače v to sposobne biti! — Otrok kaže pri igranju samodelavnost, pa se i veseli, da zamore sam kaj učiniti, da more kazati svojo samostojnost. Mi moramo torej skrbeti zato, da dobodo otroci takih igrač v last, ki jim bodo dopustile samodelavnost, ki bodo ugajale njihovej domišljiji. In baš teh lastnosti današnje igrače, ki se tolikanj ponujajo, nimajo. One so vstvarjene le po môdi — in ne vplivajo dobrodejno na fantazijo otročjo. — Otrokom naj se da, kolikor moči, prvotna, priprosta igrača, fantazija njihova jo bode že prevstrojila v popolno. Sicer si pa otroci sami vstvarjajo najboljše igrače, vsaj njih živa domišljija vsakakej stvari vé vdahnuti življenja! Glavna reč je, da je igrača priprosta, kajti le potem spolnuje svoj nalog, ugaja svojemu namenu, namreč: vzbujati male v samodelavnost ter pripeljati je do lastnega pre-mišljevanja. Igra sama na sebi je torej že kaj važno vzgojilno sredstvo!

(Konec slédi.)

Dopisi in novice.

Iz Kopra. Učiteljski izpiti so se tukaj versili od 19. — 30. aprila. Oglasili so se za izpit sledeči gospodje in gospodične: g. Benedetti iz Poreča za meščanske šole iz matematike in fizike, gospodična Metlikovec iz Tersta za meščanske šole iz zgodovine in geografije. Za ljudske šole so delale gospodične iz Tersta: Golja, Rešič, Zagorec, Zaveršnik; gospodje Parentin (iz Poreča), Sovič (iz Zagrada), Janko Leban (iz Lokve). Gospod Vekoslav Bunc, učitelj v Dolini, je delal nadaljevalno poskušnjo samo iz nemščine kot učni jezik. Pismene naloge so bile sledeče: Iz paedagogike: 1) Nothwendigkeit der Belohnungen und Strafen als Erziehungsmittel. Vorschriften bei der Anwendung desselben. 2) Die verschiedenen Arten der Fragen, Verhalten des Lehrers bei der Fragestellung. 3) Die in der Schul- und Unterrichtsordnung enthaltenen Bestimmungen über die Pflichten der Lehrer sind anzugeben. — Iz slovenščine: 1) Bistrimo si um, blažimo si serce! Bister um, blago serce — podloga človeškemu življenju (Boris Miran). 2) Kedaj in kako nam rabi »dajavnik brez predloga?« 3) Kako delimo pridevnik po obliki in po pomenu? Kedaj nam rabi določena in kedaj nedoločena oblika pridevnika? — Iz aritmetike: 1) Nekdo je kupil državno obligacijo, koje nominalna vrednost je 1000 gld. po kursu od $72\frac{1}{2}\%$; po koliko % je naložil svoj kapital, ako daje obligacija po 5% svoje nominalne vrednosti? 2) Koliko hektolitrov vina po 24 gld. in koliko po 36 gld. se mora zmešati, da se napravi 80 hektolitrov mešanice po 27 gld.? 3) Razni načini sklepovalnega računa v ljudske šoli. — Iz geometrije: 1) Kako bi razlagali učencem večrazredne ljudske šole izračunavanje prizme? 2) Na listu papirja, ki ima podobo kvadrata, kojega stranica je 2·8 dm., nariše se iz središča s polumerom 1·2 dm. krog; kolika je poveršina papirja, ki ostane zunaj kroga? 3) Gasilna brizgla ima dva valja, kojih znotrajni premer je 1·8 dm.; pri vsakem valju se vzdigne bat za 2·5 dm. in sicer vsako minuto 24krat; koliko hektolitrov vode izbrizga ta brizgla v pol ure? — Iz zgodovine: 1) Razdejanje Kartaginje. 2) Kako je delovala Beneška v krizarskih vojskah? 3) Ferdinand I., životopis za ljudske šole. — Iz geografije: 1) Dokazi o kroglosti zemlje. 2) Opis grofije Moravske z geogr. karto. 3) Kedaj in kako se ima začeti v ljudskih šolah poučevanje v prvih zemljepisnih pojmovih? — Iz nemščine (kot učni jezik): 1) Ueber den Nutzen und die Nothwendigkeit einer Schule für die Gemeinde. 2) Das deutsche Zeitwort der Bildung nach. 3) Ueber das Wesen und die Hauptarten der Satzverbindung. — Kandidat za meščanske šole, kakor tudi kandidatinja za te iste učilnice, sta dobro opravila izpit. Izmej štirih kandidatinj za ljudske šole, opravile so izpit dobro 3, 1 je padla; — od učiteljev za ljudske šole sta dva dobro dostala izpit, eden je padel. Gospod Vekoslav Bunc je dobro opravil izpit iz nemščine, kot učni jezik; a gospod Janko Leban je h kratu dobro izdelal izpit za slovenske in nemške ljudske šole.

— Dne 24. aprila. C. k. učiteljske v **Kopru** ima pripravnikov slovenske narodnosti 59; štipendij je vdobilo 48. Pripravnikov italijanske narodnosti ima 39; štipendij je prejelo 32. Pripravnikov hrvatskih pa je v vseh štirih tečajih 17. Vsi ti so vdobili štipendij razen jednega samega, kojemu se ni mogla nasvetovati. Izmej hrvatskih pripravnikov jih ima pet po 200 gold., devet po 150 gold. in dva po 100 gold. podpore.

Učiteljske ni nikdar zadobilo tako ogromne podpore, kakor letos. Štipendije so se tako-le razdelile: Četrto leto ima 40 gojencev. Slovencev je 24.

Oni imajo: 22 po 200 gld., 1 po 100 gld. in 1 brez podpore. Italijanov je 12. Dobilo je 10 po 200 gld. in 2 po 100 gld. Hrvatje so štirji; vsi po 200 gld. — Tretje leto ima skupno 22 gojencev. Slovencev je 12; vdobili so: 3 po 200, 3 po 150, 3 po 100 gld. in 3 nič. Hrvatje so štirji: 1 po 200 in 3 po 150 gld. Italijanov je 6; mej njimi: 1 po 200, 4 po 100 gld. in 1 nič. — Drugi tečaj ima 24 gojencev. Slovencev je 13. Dobili so: 1 po 200, 5 po 150, 4 po 100 gld. in 3 nič. Hrvatje so štirji, in sicer: 3 po 150 gld. in 1 nič. Italijanov je 7, in sicer: 2 po 200, 2 po 100 gld. in 3 nič. — Prvi tečaj ima sedaj 29 gojencev. Slovencev deset: 2 po 150, 4 po 100 gld. in 4 nič. Hrvatov pet, in sicer: 3 po 150, 2 po 100 gld. Italijanov je 14, in sicer: 2 po 150, 7 po 100, 2 po 50 gld. in 3 nič. Kakor razvidno, se je zdatna podpora razdelila in brez stipendija je le ostalo 11 Slovencev, 7 Italijanov in jeden Hrvat. Ložeje bode tedaj vrlim mladeničem pripravljeni se za teški učiteljski stan.

Slovenci, ustanovimo si napredovalne šole za našo mladino. (Konec.)

Če se razvije v mladosti po računstvu razumnost, se po tem tudi praktična modrost v življenji, ki je za gospodarstvo tako potrebna, gotovo razvije. — Da se to tudi doseže, naj se vzamejo v šoli za vaje težki in zamotani računi, posebno iz gospodarskega življenja, da bodo vadili um. — Za učenca je stokrat več vreden trud, kakor nasledek truda.

Koliko koristi vsacemu rokodelcu geometrični poduk, mi nij treba razkladati. Računska izurjenost pa je tudi slovenskim deklicam ravno tako potrebna, kakor mladeničem. Tudi gospodinjstvo in živinoreja zahteva metodo, natančnost, red, štedljivost, mero in zmožnost, vsako priliko o pravem času porabiti. Da bi izgubile s tem naše Slovenke svoj ženski značaj, se nij treba bati.

Pustimo torej gaslo liberalnih Nemcev: Razširjanje natoroznanstva mej ljudstvo, da bi pospeševalo brezverstvo in napuh, naše gaslo naj bode: razvoj uma in volje po matematiki.

Vendar ne more matematični poduk sam vsega tega storiti, kar sem zgoraj navedel, ampak le v zvezi z drugimi predmeti, sosebno s krščanskim naukom, s higijajno in umnim gospodarstvom.

Nekateri nemški liberalci (n. pr. Virchow) trdijo, da je vera za odgojo nepotrebna. Do sedaj še skušnje tega niso dokazale, negotove eksperimente pa pustimo Nemcem na Pruskem. Mi Slovenci pa mislimo le na gotovost in zanesljivost. Liberalci imajo vero za najboljšega žandarma in odgojevalca, drugi pa za najbolje sredstvo za zveličanje. Gospodarski vspeh bo isti. Kdor iztrga iz srca naše mladine vseh sedem glavnih grehov in vcepi mesto njih vanj štiri glavne čednosti (modrost, zmerenost, pravičnost in srčnost), nij le storil veliko za zveličanje duš, ampak tudi za umno gospodarstvo, kojega nasledek bo bogastvo in visoka civilizacija malega slovenskega naroda. Proč torej z verskimi prepiri, ki ne hasnejo nič!

Da pa ima luteranska vera, katerej je dejanje nebstvena reč, res slab upljiv na odgojo, pripoznam rad.

Da bo pa krščanski nauk za zveličanje in za gospodarstvo tudi dejanski vspeh imel, naj se ne razlaga teoretično in sistematično samo po poglavjih kakega katekizma; naj se koncentrira s posebnim ozirom na praktične potrebe v krščanski pravici, ki je v naših katekizmihi zapopadek petega poglavja. Naj se bližnji

in daljni nasledki vsacega greha preiskujejo in po izgledih pojasnujejo. Čut do poštenosti se naj na vsak mogočen način porablja.

Na Francoskem se učenci v vseh šolah od 14. leta naprej učé namesto turnanja ekserciranja. Tudi pri nas bode ekserciranje z vojaško disciplino ne le pripravljalo za vojaški stan, ampak tudi dober upliv na nravnost imelo. — Vojaške vaje zna vsak, ki je svoja tri leta pri vojaščini doslužil z vspehom.

Pod umnim gospodarstvom razumevam poljedelstvo (ki pa se naj ne uči po zimi) živinorejo, kletarstvo, gospodarske račune, gospodinjstvo, sploh vse, kar utegne prihodnjemu gospodarstvu dejansko koristiti. Nauk naj ne bode teoretičen in sistematičen, ampak praktičen, ki se bode oziral na krajne okoliščine. — Mladenci naj se vadijo tudi javno govoriti o umnem gospodarstvu.

Petje je mladeničem ravno tako potrebno, kakor deklicam.

Noben predmet néma takega upliva na zmernost, nego higijajna z matematiko; sploh je za praktično porabo vsake vede treba matematičnega izšolanja uma in volje.

Za razvoj močne volje nij boljšega sredstva, nego matematično izšolanje duha in stanovitno uspešno delo. Učitelji naj bodo v ozkež zvezi s starši naših mladeničev in deklic, da jim dajo dobre praktične nasvete, kako naj napeljujejo svoje otroke k delu in lepemu vedenju. — Naj se tudi na vsak mogoč način pri naši mladini čut do poštenja in časti razvija in porablja za odgojo. Mnogo bode koristilo, če se vpeljejo javne skušnje, ter za lepo vedenje v šoli in doma in za izvrstno napredovanje v težjih predmetih darila razdelé, (kar storé praktični Angleži in Francozi v vseh srednjih šolah). — Izid skušnje in imena najizvrstnejših se potem objavijo v časnikih. — Potem ne bomo imeli na deželi toliko neotesancev, ki bi se ne bali ječe, ker dobé ondi »košto in kvartir zastonj«. — Kdor ume čut do poštenja in časti v šoli dobro porabljati, bo tudi brez šibe dobro podučeval, slab pedagog pa tudi s šibo ne. Francozi ne rabijo šibe v nobeni šoli, odgojujejo pa dobro.

Vsa intelgencija, duhovna in posvetna naj skupaj na to deluje, da bode mladina ondi več in boljše veselje našla, kakor v krčmah in drugih gnezdih sedanje divjosti. Mladina se naj na vsak mogoč način (z društvu, pesnimi itd.) od obiskovanja domačih krčem odvrača. — Mladina je polna življenja in hoče družbo in veselje imeti; če se jej ne dá drugod, si ga poišče sama, kjer ga dobi, v krčmi. — Naj se ustanovijo časi v letu po praznikih izleti, pri katerih se pa ne bode kričalo, kakor časi pri sedanjih šolskih veselicah, ampak po vojaški po malem v redu marširalo in pelo mimogredé. — Od udeleževanja izletov se naj izključijo učenci, ki se slabo vedejo.

»Sl. Nar.«

Novi mašni napevi. Naš rojak in tovariš gospod Danilo Fajgelj je dal ravnokar na svitlo dve sveti maši za 4 glasove (sopran, alt, tenor in bas). Perva (opus 3.) je v F, druga (opus 4.) je v A. Založili in tiskali so ji J. Blaznikovi nasledniki ter prodajajo po 25 kr. Obe maši ste zloženi za 9 delov, ona v F na besede: »Oče večni v visokosti« in druga v A na besede: »Bog pred Tvojim veličastvom«. Z obilo radostjo pozdravljamo to izdanje, g. Fajgelj je eden najspretnjših domačih muzikalnih veščakov, a občinstvo ga premalo pozna, tedaj se ne zanimiva za njegova dela. A naši stari prijatelji in čitatelji »Tovariševi« g. Fajgeljna kot teoretično in praktično naobraženega muzika iz prejšnjih let uže dobro poznajo. Svoji sposobnosti najboljše spričalo

pa je dal v novejšem času z obširnim, čez 50 strani obsežnim delom »Sl. Orgljavec — 100 mediger za orglje« — ki ga je »Glasbina matica« lani na svitlo dala. Naj bode mimogrede tu omenjeno, da so to delo pohvalno priznali beški profesorji, kakor Titl, Böhm i. dr. To pa omenjamo, ker mislimo, da je vgodna kritika spodbudila skladatelja k daljnemu delovanju in ker hočemo p. n. orgljavce po Slovenskem s tem zagotoviti, da ne dobe v roke kaj slabega, cerkvi neprimernega, temuč napeve za sv. mašo, ki so lahki in pobožnega duha. Vsak del maše ima svoj poseben značaj besedam primeren in stavki, da si v sopranu ponavljajoči se, so različno harmonizovani, kar zopet kaže dobro pre-mišljeno, duhovito in po vsem pravilno delo. Kateri maši gre prednost, to naj presojujejo gospodje naročniki sami. Svojega osebnega okusa neščemo nikomur vsiljevati in serčno želimo, da bi si g. Fajgelj ne samo občno priznanje, temuč tudi malo nagrade iz prodaje pridobil, da mu bode moč večkrat kaj tako lepega na svitlo spraviti. — Podpirajmo ga!

Razpis daril. Na podlagi sklepa sl. deželnega zbora Kranjskega je sl. deželni odbor namenil:

- a) **400 gold.** (štiri sto goldinarjev) za darilo pisatelju najboljšega **resnega igrokaza, vzetega iz Kranjske ali Avstrijske zgodovine, katerega predstavljanje mora izpolniti celi glediški večer;**
- b) **200 gold.** (dve sto goldinarjev) za darilo pisatelju najboljše **vesele igre, obstoječe najmanj iz dveh dejanj.**

Pri presojanji se bodo v pošteve jemale le igre, katere dozdej še niso bile niti tiskane niti prestavljane. Igri, katerima bode prisojeno darilo, ostaneta lastnina »Dramatičnega društva«. — Po naročilu sl. deželnega odbora od dne 24. aprila t. l. št. 324 podpisani društveni odbor razpisuje omenjeni darili, pristavlja, da se rokopisi morajo »Dramatičnemu društvu« poslati **vsaj do 31. decembra tekočega 1880. leta.** — Na vsak rokopis naj se zapiše kak motto, ime pisateljevo pa priloži v posebnem zapečatenem listu, na katerem je isto tako motto rokopisa.

V Ljubljani, 29. aprila 1880.

Odbor „Dramatičnega društva“.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Litijskem. Na 3razredni lj. šoli v Zagorji, 3. učit. služba, l. p. 400 gl.; do 15. maja.

V šolskem okraji Kranjskem. Na 4razredni lj. šoli v Teržiču, 3. učit. služba, l. p. 450 gl.; do 24. maja.

V šolskem okraji Rudolfovem. Na 2razredni lj. šoli v Trebnem, 2. učit. služba, l. p. 400 gl.; do 20. maja.

V šolskem okraji Kamniku. Na 2razredni lj. šoli v Komendi pri Kamniku, 2. učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje; do konca maja.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Janez Pleško, učitelj v Senožečah, je imenovan učiteljem na c. k. rudarski šoli v Idriji.

Na Goriškem. G. Anton Leban, učitelj v Sezani, za nadučitelja in vodjo na 4razrednico v Komnu. Gdč. K. Stanic, učiteljica v Komni, v Tomaj.

 Razjasnilo. Opomba v zadnjem (9. listu) »Učit. Tov.« str. 136 pomeni, da ima odstavek »Čudni in nezdravi vetrovi« stati pred stavekom »Samum«, t. j. naj se misli prestavljenega med spodnje tri vrstice, tako, da pridejo odstavki: »Znana Vam je burja itd.« kot prvi; »V južni Italiji veje itd.« kot drugi; »Čudni in nezdravi vetrovi itd.« kot tretji in »Samum itd.« kot četrti odstavek.

Odgovorni vrednik: **Matej Močnik.**

Tiskar in založnik: **J. R. Millo.**